

Kale-Kent Yapısıyla İğdir Kalesi

İğdir Castle With Its Castle-City Structure

Hasan BUYRUK¹

Geliş Tarihi: 12.04.2017 / Düzenleme Tarihi: - / Kabul Tarihi: 28.04.2017

Özet

Doğu Anadolu Bölgesi yüksek dağlar ve platoların bulunduğu ve ortalama rakımın 1500 m. olduğu bir bölge olmasına rağmen, 895 rakımlı İğdir bugünkü yerinde sonradan kurulmuş yeni bir şehirdir. 1664 depreminde büyük bir yıkıma uğrayan şehir terk edilerek bölgenin en alçak çöküntü alanını oluşturan bugünkü yerine taşınmıştır. Eski merkez ise günümüzdeki İğdir şehrine göre daha güneyde, yaklaşık 36 km. uzaklıkta Büyük Ağrı Dağı'nın kuzeybatı tarafındaki düzlükte yer alan savunmaya elverişli kayalık bir tepe üzerinde yer almaktadır. İğdir (Korgan) Kalesi'nin ilk olarak ne zaman ve kimler tarafından kurulduğu tam olarak bilinmemektedir. İğdir Kalesi ve kuzeybatıdaki Sürmeli Çukuru, İlkçağ'da Doğu Anadolu'nun büyük bir kısmına hâkim olan Urartu Devleti'nin sınırları içerisinde bulunuyordu. Dede Korkut Oğuznâmeleri'nde Şatık Kalesi olarak geçen ve 1064 yılında Melikşah ve vezir Nizamülmülk tarafından Bizanslılardan alınan kalenin İğdir Kalesi olduğu düşünülmektedir. Bu fetihle birlikte tarihi kaynaklarda ilk defa varlığı tespit edilen kalenin, günümüze ulaşan sur duvarlarından ilk yapım evresinin Urartulara kadar uzandığı anlaşılmaktadır.

Anahtar Kelimeler: İğdir, Kale, Kale-Kent, Sur, Yerleşim

Abstract

Though East- Anatolian Region is situated at an altitude of nearly 1500 meters above the sea level and surrounded by high mountains and platos, İğdir with an altitude of 895 meters, has been founded at its present location in later times. As the city was collapsed greatly during 1664 earthquake, it was left and re-founded in its present situation which is the lowest location of the region. The former city was situated at the southern part of the present city, 36 km far from it, on the North-West side of Mount Ağrı with its location on the rocky hill suitable for defense. It is not certain that when and by whom İğdir (Korgan) Castle was founded firstly. İğdir Castle and Sürmeli Hole which is on the north east was within the borders of Urartus that dominated the greater part of East Anatolian Region in the early period. It is within the common belief that the castle named as Şatık Castle in Dede Korkut Writings and taken back from the Byzantines in 1064 by Melikşah and Vazir Nizamülmülk was İğdir Castle. The castle which was mentioned for the first time with this invasion in the historical chronicles dates back to Urartus with its walls which have come down to present time.

Key Words: İğdir, Castle, Castle-City, Wall, Setting

Giriş

Doğunun doğusunda yer alan bugünkü İğdir, Aras Irmağı'nın içerisinde aktığı geniş bir depresyon (çöküntü) sahasında yer almaktadır. İğdir'in kuzey ve kuzeydoğu sınırında, Aras Irmağı boyunca uzanan Ermenistan bulunmaktadır. Doğusunda Azerbaycan'ın Nahcivan Özerk Cumhuriyeti ve Güneydoğusunda İran yer almaktadır. Güneyinde Ağrı'nın Doğubayazıt ve Taşlıçay ilçeleri, Batısında Kars'ın Kağızman ilçesi bulunmaktadır (Şimşek 2005: 20-27). 50137 metrelik zirvesiyle Türkiye'nin en yüksek dağı olan Ağrı Dağı'nın % 65'i İğdir sınırları içerisinde yer almaktadır. İğdir'in eski yerleşimi, yeni yerleşimin 36 km. doğusunda Ağrı Dağı'nın kuzeybatı yamacında bugün Korhan Yaylası diye bilinen yerde kurulmuş olan batı ve kuzey taraftan Sürmeli Çukuru ve Revan düzlüğünü gören İğdir kalesi ve çevresi idi. 29 Mayıs 1664 de meydana gelen ve bir hafta süren depremle İğdir kalesi ve şehri yıkılmıştır (Kırzioğlu 1953: 537). Sağ kurtulanlar ovaya indirilerek Baharlı köyü yakınına yine İğdir ismi ile bugünkü yerleşim oluşturulmuştur. Baharlı köyü bitişiğine yerleşen İğdir kalesi ahalisi burada yeni bir mahalle kurmuş, buraya Farsça yeni anlamında İğdir-i Nev Yeni İğdir denilmiştir. Daha sonra İğdir Rusların işgaline uğradığı zaman Rusça da yeni anlamına gelen Nov/Nova şeklinde değişerek İğdir-i Nova denilmiştir (Buyruk 2006: 60).

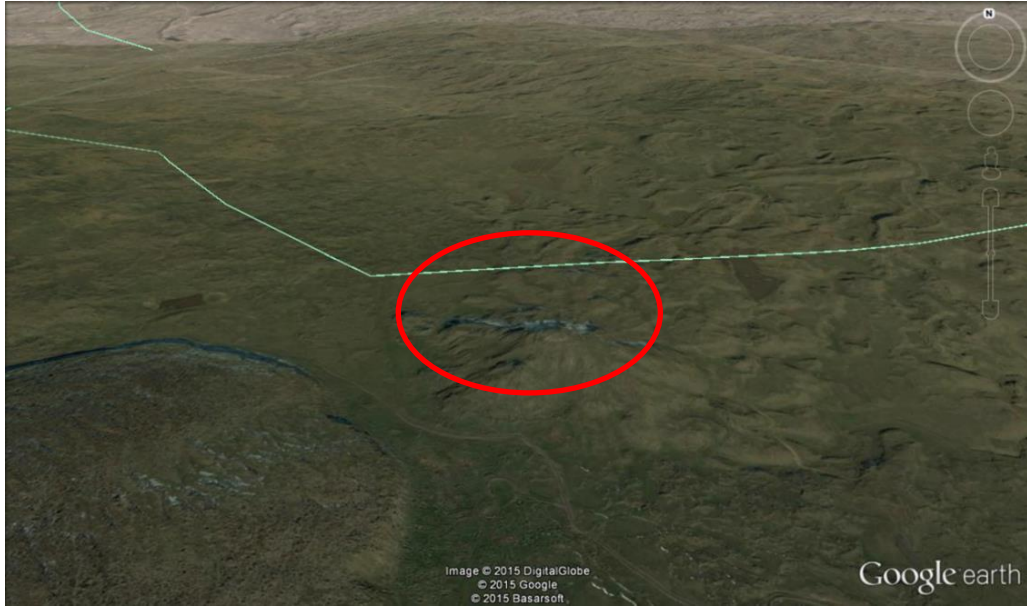
İğdir ve yöresinde Türk yerleşiminden önce Urartular, Kimmerler, Medler, Artaksiyalılar, Sasaniler ve Müslüman Arapların yaşadıkları bilinmektedir. İğdir Bizans'ın doğu sınırını oluştursa da vasa krallıklar idaresinde kalmıştır. İğdir ve civarında yerleşimin ve yapılaşmanın Urartular döneminde yaygınlaştığı ve hız kazandığı günümüze ulaşan kalıntılardan

¹ Doç. Dr. Ordu Üniversitesi, Fen-Edebiyat Fakültesi, Sanat Tarihi Bölümü. Ordu, Türkiye.
E-Posta: hasanbuyruk76@gmail.com.tr.

anlaşılmaktadır. İğdır ve civarı Urartu Kralı Menua (810-785) tarafından feth edilerek Tuşpa (Van) merkeze bağlanmıştır. İğdır'ın Karakoyunlu ve Taşburun yerleşimleri arasında Çolagert mevkiinde bulunan iki yazıtta Kral Menua kendisinin Tanrı Khaldi'nin yardımıyla Erkuakhi ülkesine girip buraları feth ettiği, buranın merkezi Lukhiuni şehrini alıp burada Khaldi adına bir Babu (Mihrap) ve bir Ekallu (Hisarlı Saray) yaptırdığını bildirmektedir (Kırzioğlu 1953: 50).

Kent asıl gelişimini sonraki dönemlerde tamamlasa da günümüze ulaşan yerleşim izlerine bakıldığında kentin çekirdeğini oluşturan kalenin bu dönemde inşa edilmeye başlandığına dair veriler elde edilmektedir. Zira yayla kültürünü benimsemiş, ortalama 1500 rakımlı bir coğrafyada hüküm sürmüş olan Urartular için büyük sürülerin yayılabileceği geniş otlaklara sahip, 2200 rakımlı İğdır yerleşimi oldukça elverişli imkânlar sunmaktaydı.

Urartu döneminde İğdır bir kale işlevi görmüş olmalıydı. Urartuların inşa ettiği bu kalenin önemli özelliği, Ağrı Dağı eteklerinden başlayıp, kuzeyde Karakoyunlu düzlüğüne kadar inen oldukça geniş bir topoğrafyaya hâkim bir tepe üzerinde kurulu bulunmasıydı (Şekil 1).

Şekil 1. Kalenin Kurulu Olduğu Tepe ve Hakim Olduğu Düzlük (Google)

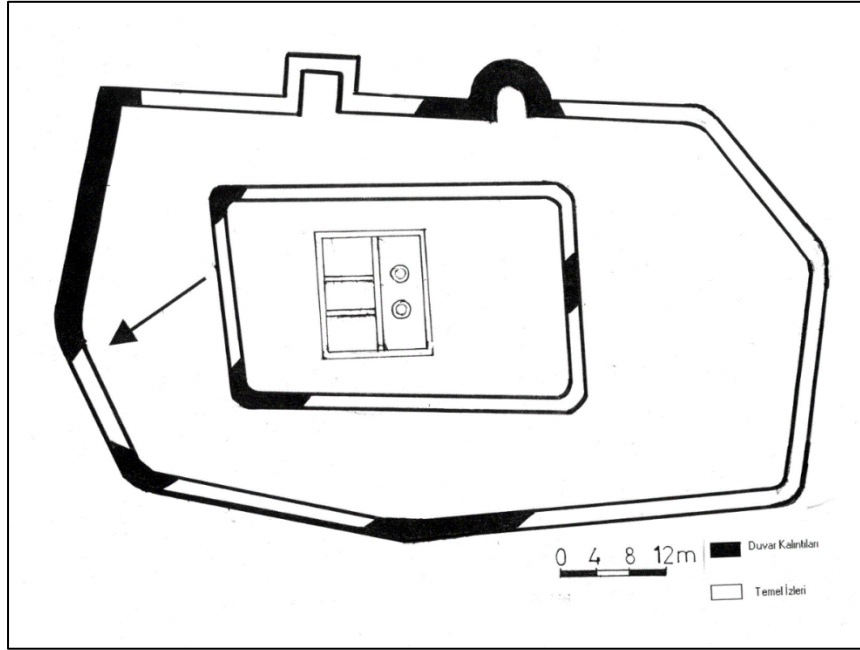
Hemen tepenin tamamını kapsayacak şekilde inşa edilen kale surları aşağı yamaçlara doğru uzanmaktaydı (Şekil 2,3). Tepedeki düzlüğün tam ortasına denk gelen yerde ise bir iç kaleye sahiptir (Şekil 4). Kale dikdörtgen kesitli ve yarım daire burçlarla çevrili olup, yöresine hakim bir konumdadır. Dönemin İğdır kentinin ana çekirdeğini de bu kale oluşturmaktaydı. Tarihi süreç içerisinde şehir yerleşimi kalenin kurulu bulunduğu bu tepe etrafında gelişerek büyümüştür.

Şekil 2. Tepeden Yamaçlara Doğru İnen Sur Duvarla

Şekil 3. Tepeden Yamaçlara Doğru İnen Sur Duvarları

Şekil 4. Kalenin Planı

Bilindiği üzere İğdır ve çevresinin Türk hakimiyetine geçmesi 1071 Malazgirt Zaferi'nden önce 1064 yılında gerçekleşmiştir. Kaynaklarda pek fazla adı geçmeyen kalenin varlığını ve fethini de bu tarih itibarı ile öğreniyoruz. Kalenin fethine Selçuklu kaynaklarında şu şekilde yer verilmektedir. "Melikşah kaleye (İğdır Korganı'na)² hücum etti ki, orada Rumların okçuları bulunuyordu. Bunlar Müslüman askerlerden birçoğunu öldürdüler. Sonra Nizamülmülk ve Horasan-Amidi atlarından indiler, piyade oldular. Sultan Melih Şah bir ok atarak Kalenin Emiri'ni boynundan vurdu. Kâfirler, taşla müdafaa ettiler; nihayet yüksek bir tepeye (Ağrı Dağı'na) doğru gittiler, kaçtılar, dağların tepelerine doğru tırmanıp çıktılar. İslam askeri galip gelerek, (kalede buldukları müdafilerin) hepsini kılıçtan geçirdiler, hiç birini sağ bırakmadılar. Buna müteakip Melik Şah, Sürmeri denilen kaleye gitti. Bu kalede akarsular ve bostanlar vardı, burasını da fethetti" (Ali El-Hüseyni 1999: 24).

Selçuklu kaynaklarında adı açık olarak belirtilmese de İğdır Kalesi'nin 1064 yılına kadar Rumların yani Bizans'ın hakimiyeti altında olduğu anlaşılmaktadır. Bu tarihlerden sonra uzunca bir süre kent ve kale hakkında kaynaklarda herhangi bir bilgi kaydı mevcut değildir. Kalenin ismi ve durumuyla ilgili bilgiler 1404 yılında bir seyahatname de karşımıza çıkmaktadır. İspanya kralı tarafından Timur'a gönderilen elçi Clavijo, Anadolu Orta Asya ve Timur adlı eserinde 1404 yılı Mayıs ayında gördüğü İğdır Kalesi'ni şöyle anlatmaktadır. "Ertesi gün (Cuma) Sürmeri'den hareket ettik. Yolda, bir kayalık üzerinde kurulmuş kaleye rastladık. Dul bir kadın bu kalenin sahibesi idi ve Timur'a vergi veriyordu. Eskiden burada eşkıya barınmaktaymış. Ve bunlar, o civardan gelip geçen yolcuları soymakla geçiniyorlarmış. Timur burada geçiyorken, kaleye hücum ederek zapt etmiş ve eşkıyanın reisini öldürtmüş. Sonra da kaleyi reisin zevcesine bırakmış. Timur giderken, kalede tekrar eşkıya barınmaması için bütün kapıları söktürmüş ve bir daha buraya kapı yapılmamasını emretmiş. Biz buraya vardığımızda, gerçekten kapı namına bir şey yoktu. Bu kalenin ismi İğdır'dır. Ararat Dağı'nın ucunda bulunan bu kale, Hazreti Nuh tarafından yapılmış olan geminin tam durduğu yerdedir. Bu Ararat Dağı da Trabzon'dan beri gördüğümüz diğer dağlar gibi çırılçıplaktır. İğdır Kalesi'nin sahibesi bize çok iyi misafirperverlik gösterdi, o gece ağırladı ve bütün ihtiyaçlarımızı temin etti. 31 Mayıs cumartesi günü İğdır'dan yola çıkarak, Nuh'un Gemisi'nin durduğu dağa vardık. Bu dağ son derece yüksek ve tepesi kar ile örtüldür" (Clavijo 1993: 90-91). Seyahatnamedeki "İğdır" isminden de anlaşılacağı üzere Türklerin kente isimlerini verecek kadar bu bölgede kökleştikleri anlaşılmaktadır.

Yöreye hâkim bir tepe üzerinde kurulu bulunan İğdır Kalesi'nin günümüze ulaşan kalıntıları, tepenin etrafını çeviren surları ile bir dış kale oluşturulduğu yine son savunmanın yapılacağı bir iç kalesinin var olduğunu göstermektedir. Dış kaleyi oluşturan sur duvarlarının 2 m. yi aşan genişlikte, büyük kaya bloklarından kuru duvar tekniğinde örülmüş olmaları demir çağı özelliği olarak karşımıza çıkmaktadır (Şekil 5).

² Parantez içinde yazılı olanlar Kırzioğlu'na aittir. Orijinal metinde bu ibareler yoktur. Kırzioğlu Melikşah'ın fethilerini Sürmeli Çukurun'da gösterir ve kuşatılan bu ilk kalenin Ağrı Dağı'nın eteğinde İğdır Kalesi olduğunu ileri sürer. Kırzioğlu'nu böyle düşünmeye sevk eden metinde geçen yer adları olmalıydı. Zira metinde bu kalenin fethinden sonra Sürmeri kalesinin fethi anlatılmaktadır. Sürmeri, İğdır Kalesi'nin yaklaşık olarak 50 km. batısında yer almaktadır. (Kars Tarihi, s. 332, Ani Şehri Tarihi, s.31, "Selçuklular'ın Ani'yi fethi, s. 126, Kıpçaklar, s. 64)- Diğer araştırmacılar ise, Elagöz Dağı'nın güney tarafındaki Ampier/Anberd/Biurakan olabileceğini belirtiyorlar (KÖYMEN, Selçuklu Devri Türk Tarihi, s. 256; Alparslan ve Zamanı s. 15, SEVİM, Anadolu'nun Fethi, s.40).

Şekil 5. Sur Temel Kalıntıları.

Tüm tepeyi çepeçevre dolaşan surların temel seviyesinden yukarı kısımlarının horasan harçlı örüldüğü ve ortaçağ duvar karakteri gösterdiği anlaşılmaktadır. Dış surlar ile iç kale arasında kalan alanlarda bol miktarda moloz yığınları bulunmakta olup, bu alanlarda olması muhtemel yapılar hakkında herhangi bir bilgi edinmek mümkün olmamıştır (Şekil 6).

Şekil 6. Moloz Yığınları ve Kule Kalıntısı.

Dış kale surlarının günümüze ulaşan kısımlarında tamir izlerini görmek mümkündür (Şekil 7). Dış kale surlarının tepeden aşağıdaki ovaya kadar uzandığı, kalan temellerinden anlaşılmaktadır.

Şekil 7. Kule Kalıntısı.

İç kale kalenin oturduğu tepenin en üst noktasına inşa edilmiş olup, dikdörtgen bir plan yapısı göstermektedir. İç kale içerisinde, kuzey tarafta üç bölümden oluşan bir erzak deposu ile buna bitişik olarak inşa edilmiş biri dörtgen, diğeri yuvarlak olmak üzere (Şekil 8) iki adet su kuyusu görülmektedir (Buyruk 2006: 106).

Şekil 8. Su Kuyusu

Selçuklular 1064 yılında girdikleri bu topraklarda kendilerinden önce kurulmuş pek çok kale-kentlerle karşılaştılar. Bunlardan biri de İğdır Kalesi idi. Kalenin fethini aktaran tarihi belgeler kalenin veya kentin yerleşim alanı ve özelliklerinden söz etmiyor. Sadece alınış şeklini aktarmakla yetinerek Rumların elinde olduğunu belirtiyor (Ali El-Hüseyini 1999: 24). Günümüze ulaşan kalıntılar da burada Bizanslılar tarafından şekillendirilen bir kale- kentin varlığını göstermektedir. Bizans kentleri kurumsal mekanların inanç yönünden farklılaşmasıyla birlikte Helenistik ve Roma kentlerinden oldukça farklılıklar göstermektedir. Tanyeli Bizans Kent modellerini çok parçalı kent ve kale kent olmak üzere iki sınıfa ayırmaktadır. Kale kent modelinde genellikle bir iç kalesi bulunan ve dış surların çevrelediği küçük alanlardan oluşur. Bu yerleşme alanları antik çağlardan kalabileceği gibi Bizans döneminde yapılanlar da sur içindedir. Askeri ve yönetsel bir işlev taşıyan iç kale oldukça yoğun bir yapılaşma göstermektedir. Kentin dışında tarımsal alanlar mevcuttur. Bu tarımsal alanlarla iç içe geçmiş küçük yapılar olmalıdır (Tanyeli 1987: 26-32). Çok parçalı kent modelinde ise; küçük ve birbirlerinden kopuk yerleşme birimleri köy niteliğinde olup, bu yerleşmelerde örgütlü bir ticaret alanını bulunmamaktadır. Bu yerleşmelerin asıl geçim

kaynağını tarım oluşturmaktadır. Bu tür modelin en önemli unsuru ise koruma görevini üstlenen kalesidir. Bu yerleşme nüvelerinin küçük mezarlıkları, kilisesi ve küçük imalathaneleri vardır. Bu küçük yerleşmelerde ticaret alanı yer almamaktadır. (Tanyeli 1987: 21-23).

Bu bilgilerden yola çıkarak İğdir yerleşiminin kent modelleri içerisinde yer alan kale-kent yapısını sonraki dönemlerde de devam ettirdiğini göstermektedir. Hangi tarihleri kapsadığı tam olarak belirlenemeyen dönemler içerisinde nüfusun hızla arttığı ve yerleşimin surların dışına taşdığı anlaşılmaktadır (Şekil 9).

Şekil 9. Güney Yamaçtaki Yapı Kalıntıları.

Kalan izler sur dışındaki yerleşimin kalenin güney eteklerinde yoğunlaştığını ve kuzeybatıya doğru yayıldığını da göstermektedir. Coğrafi şartlar ve iklim özellikleri gözetenerek kalenin kuzey yamaçlarının yerleşime açılmadığı anlaşılmaktadır. Zaman içerisinde mevcut yerleşimlerinde yetmediği ve kentin büyümeye devam ettiği anlaşılıyor. Kalenin kurulu bulunduğu tepenin güneybatısında bulunan ve daha alçak olan tepenin kuzeydoğu etekleri ile kalenin güneydoğusunda yer alan yaklaşık 180-200 dönümlük bir sahada görülen yoğun yapılaşma izleri bunun bir göstergesidir (Şekil 10).

Şekil 10. Kalenin Güney ve doğusundaki Yerleşim İzleri (Goole)

Tanyeli'nin tanımladığı "çok parçalı kent" (Tanyeli 1987: 21-23), modelinde küçük ve birbirinden kopuk yerleşme yerleri kuralı tam olarak karşılanmasa da bu düzlükte karşılaşılan mezarlıklar ve kalenin batı tarafındaki düzlükte yer alan trikonkhos planlı kilisesi ile değirmenlere işaret eden silindir taşların bulunması kentin çok parçalı modele oldukça yaklaştığını göstermesi bakımından önemli bulgular göstermektedir.

Sonuç

Yapılan araştırmalar neticesinde Iğdır şehrinin ilk kuruluş yerinin günümüzdeki coğrafi alanı olmadığı, buradaki yapılaşmanın 17. yüzyılın 3. yarısında başladığı ve günümüze ulaştığı tarihi bilgiler ışığında maddi kanıtlarla ortaya konmuştur. Tarihte karşımıza ilk defa Iğdır Kalesi ismiyle çıkan yerleşmenin ilk evrelerinin Demir Çağı'na kadar uzandığı fakat yerleşmenin bu dönemdeki boyutlarının tespiti mümkün olmamıştır. Kalenin daha sonra Ortaçağ'da bir iç kale eklenmesiyle büyütülerek küçük ölçekli bir kale-kente dönüştürüldüğü ve 1064 yılında da Bizans hâkimiyetinde olduğu görülmektedir. Clavijo'nun da bahsettiği gibi Timur döneminde eşkıyaların barınma yeri olan kalenin bir gelişme göstermiş olması imkân dâhilinde değildir. 1664 depreminden sonra kentin terk edildiği düşünülürse gelişmenin ve büyümenin 1404-1664 yılları arasında olması yüksek bir ihtimaldir.

Bütün bu tespitlerden hareketle kentin Türkler tarafından ferh edilmesinden sonra şehrin bu dönemde de kale-kent özelliğini devam ettirdiği anlaşılmaktadır. Şehre Iğdır isminin ne zaman verildiği tespit edilememiştir. Kentin kalesinin kurulu bulunduğu tepeyle sınırlı kalmadığı güvenliği de ön plana alarak Ağrı Dağı'nın kuzeybatı yamaçlarından başlayıp kalenin eteklerine kadar olan geniş bir vadiye yayıldığı bir gerçektir. Kentin bu kadar büyümesindeki etkenlerin başında coğrafyanın tarım ve hayvancılığa özellikle de hayvancılığa oldukça elverişli olmasından kaynaklanmaktadır.

Kaynakça

- Ali El Hüseyini, Şadruddin Ebul-Hasan Ali İbn Naşır İbn (1999). Ahbarü'd-Devleti's-Selşukiyye (Çev. Necti Lugal) Ankara Türk Tarih Kurumu Yayınları.
- Buyruk, Hasan (2007). Tarihi ve Kültürel Varlıklarıyla Iğdır, Iğdır Belediyesi Kültür Yayınları No:2.
- Clavijo, Ruy Gonzales (1993) Anadolu Orta Asya ve Timur (Çev. Ö. Rıza Doğrul) İstanbul Ses Yayınları.
- Kırzioğlu, Fahrettin (1953). Kars Tarihi, C.I, İstanbul: Işıl Matbaası.
- Kırzioğlu, Fahrettin(1982). Ani Şehri Tarihi, Ankara.
- Kırzioğlu, Fahrettin (1993). Osmanlıların Kafkas Ellerini Fethi (1451-1590), Ankara Türk Tarih Kurumu Yayınları.
- Kırzioğlu, Fahrettin (1995). "Nevruz Dede Korkut Oğuznamelerinde Başkent Sürmelü (Iğdır İlimiz)",Türk Kültüründe Nevruz Uluslararası Bilgi Şöleni (Sempozyumu) Bildirileri, (Ankara 20-22 Mart) S.100, Ankara Atatürk Kültür Merkezi Yayınları.
- Kırzioğlu, Fahrettin (1952). Dede Korkut Oğuznameleri, I. Kitap, İstanbul Atatürk Kültür Merkezi Yayınları
- Kırzioğlu, Fahrettin (1970) " Selçukluların Ani'yi Fethi Ve Buradaki Türk Eserleri", Selçuklu Araştırmaları Dergisi II, Ankara, 1970. s. 111-139.
- Kırzioğlu, Fahrettin (1992). Yukarı-Kür ve Çoruh Boylarında Kıpçaklar, Ankara Türk Tarih Kurumu Yayınları.
- Köymen, M. Altay (1993). Selçuklu Devri Türk Tarihi, Ankara Türk Tarih Kurumu Yayınları.
- Köymen, M. Altay (1972). Alparslan ve Zamanı, Ankara Türk Tarih Kurumu Yayınları.
- Sevim, A. (1986). Anadolu'nun Fethi, Ankara Türk Tarih Kurumu Yayınları.
- Şimşek, O. (2005). Tuzluca İlçesinin Beşeri ve Ekonomik Coğrafyası, Atatürk Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü Yayınlanmamış Doktora Tezi.
- Tanyeli, U. (1987). Anadolu - Türk kentinde fiziksel yapının evrim süreci (11.-15. yy), İstanbul Teknik Üniversitesi.

Summary

Though East- Anatolian Region is situated at an altitude of nearly 1500 meters above the sea level and surrounded by high mountains and platos, Iğdır with an altitude of 895 meters, has been founded at its present location in later times. As the city was collapsed greatly during 1664 earthquake, it was left and re-founded in its present situation which is the lowest location of the region. The former city was situated at the southern part of the present city, 36 km far from it, on the North-West side of Mount Ağrı with its location on the rocky hill suitable for defense. It is not certain that when and by whom Iğdır (Korgan) Castle was founded firstly. Iğdır Castle and Sürmeli Hole which is on the north east was within the borders of Urartus that dominated the greater part of East Anatolian Region in the early period. It is within the common belief that the castle named as Şatık Castle in Dede Korkut Writings and taken back from the Byzantines in 1064 by Melikşah and Vazir Nizamülmülk was Iğdır Castle. The castle which was mentioned for the first time with this invasion in the historical chronicles dates back to Urartus with its walls which have come down to present time.

İğdır Castle which has lived Roman and Byzantine Periods and has been exposed to the attacks of Sakas, has been under the rule of Muslim Arabs and Byzantine. Turks, who dominated the region and the castle with their attacks before Malazgirt victory, had populated the region naming the castle. With a detailed investigation of the İğdır Castle, it is clearly understood that a large proportion of the population during the first phase of the structure was within the walls and had an inner castle as well. Considering this feature of the castle, it is clear that it was built as a castle-city in the beginning. It is again clear that except the northern slopes of the hill on which the castle was situated, other parts were densely populated and structured. This construction, starting from the southern slopes of the castle lies to the north-east slopes of Mount Ağrı from southern and eastern parts. It may be detected that the same structure lies towards south west and western sides with a decrease in density. Due to this structure, it is generally considered that İğdır Castle with its castle- city structure has been undergone to a change as multi-part city model as it grew and over populated.

In the present study, İğdır Castle will be defined together with its history, general structure, city model of construction and the city model it changed to in details.
